

שיל"ת

קונטרס

דפ"ש

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון רכב שנה ה' פרשת משפטים חודש שבט שנת ה' תשפ"ה

לפ"ג

סנהדרין נמ. - סה:

**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

מה בגליון?

• הא דהקשו בגמ' מיתבי היה ר' מאיר אומר מניין שאפי עובד כוכבים ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, מדכהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא האדם הא למדת שאפי' עכו"ם ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, והיינו דמשם הקשו על ר' יוחנן שאמר לעכו"ם ללמוד תורה ואפי' חייב מיתה על כך, וכאן משמע דאדרבא לא רק שהותר לו ללמוד אלא חשוב הוא בכך אפי' ככהן גדול, ותיראו בגמ' דאירי בשלומד בשבע מלוות דידהו, אבל באמת בשאר חלקי התורה נאסר עליו וחייב מיתה על כך. מכל מקום מכאן מצינו שהעכו"ם העוסק בתורה חשוב ככהן גדול, וקשה מניין לנו ללמוד כן, הרי גם אם כתיב האדם ואפשר להכליל בה גם את העכו"ם, מ"מ היכן כתיב דיהא נחשב ככהן גדול, הרי רק כתיב כאן וחי בהם ומה הלימוד לכהן גדול? (הערה קנ"ט)

• הא דת"ר אחד השומע ואחד שומע מפי שומע חייב לקרוע והעדים אין חייבין לקרוע שכבר קרעו בשעה ששמע, והקשו בגמ' וכי קרעו בשעה ששמעו מאי הוי הא קא שמעי השתא, ותיראו לא ס"ד דכתיב ויהי כשמוע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו המלך חזקיהו קרע והם לא קרעו, היינו דשם מצינו דאותם העדים שאמרו מה ששמעו לא קרעו שוב בגדיהם, אלא רק המלך חזקיהו קרע והם לא קרעו, ודאי זהו משום שכבר

שמעו ועל אף ששמעו השתא אין חייבים שוב בקריעה, וקשה דמה ראייה איכא משם כלל, אולי קס דווקא אין לריכוס שוב לקרוע משום דבאו הנה בצגדיהם הקרועים כבר, וכדכתיב קס ויבא אליהם בן חלקיהו וכו' אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו לו דברי רבשקה, והיות ועדיין בצגדים קרועים הם הולכים לכך לא נתחייבו שוב בקריעה, דצגדיהם קרועים ועומדים, אבל בסתם עדים ששמעו שוב השתא מה שאמרו צפיהם אולי כן יהיו חייבים לקרוע שוב? (הערה קס"ב)

- בגמ' יבא כגוריא דנורא מבית קדשי הקדשים וכו' אמר להו נביא גדיוהו בדודא דאברא וכסויה באברא דשייף קליה, היינו דהיו חוששים חכמים שאם ימשיך זה לנעקותיו אולי ירחמו עליו מן השמים, ולכך אמר להו נביא שישמו אותו בעופרת מכל לדיו ובכך ישאב קולו אל העופרת ולא ישמע קולו בחוץ, ותימה דהרי אם החשך היה רק משום נעקותיו שזה יגרום שירחמו עליו מן השמים, מה יועיל העופרת כלל, וכי משום שלא ישמעו נעקותיו בעולם כבר לא ירחמו עליו מן השמים, הרי הקב"ה שומע נעקותיו גם בלא קול כלל, ומה עניין קולו שישמע לרחמים שירחמו עליו מן השמים כלל? (הערה קס"ט)
- הא דת"ר מעונן וכו' ר' עקיבא אומר זה המחשב עתים ופעות ואומר היום יפה ללכת למחר יפה ליקח וכו', והיינו דיודע לחשב הזמנים מתי יהא כך ומתי יהא כך, וכדביאר במאירי דמחשב כן על פי משפט הכוכב, כריך ביאור מה האיסור בזה, וגם לא מצינו למעשה איסור של חישוב דברים על פי הכוכבים? (הערה קע"ד)

דף נט ע"א

ק"ח. בגמ' מיתבי היה ר' מאיר
אומר מניין שאפי עובד
כוכבים ועוסק בתורה שהוא
ככהן גדול שנאמר אשר יעשה
אותם האדם וחי בהם כהנים
ליום וישראלים לא נאמר אלא
האדם הא למדת שאפי עכו"ם
ועוסק בתורה הרי הוא ככהן
גדול. היינו דמשם הקשו על ר'
יוחנן שאמר שאסר לעכו"ם
ללמוד תורה ואפי' חייב מיתה
על כך, וכאן משמע דאדרבא לא
רק שהותר לו ללמוד אלא חשוב
הוא בכך אפי' ככהן גדול,
ותירצו בגמ' דאיירי בשלומד
בשבע מצוות דידהו, אבל
באמת בשאר חלקי התורה
נאסר עליו וחייב מיתה על כך.
מכל מקום מכאן מצינו
שהעכו"ם העוסק בתורה חשוב
ככהן גדול, וקשה מניין לנו
ללמוד כן, הרי גם אם כתיב
האדם ואפשר להכליל בה גם
את העכו"ם, מ"מ היכן כתיב
דיהא נחשב ככהן גדול, הרי רק

כתיב כאן וחי בהם ואיזה לימוד
איכא כאן לכהן גדול. ועיין בבן
יהוידע שביאר דחי מרמוז על
כהן גדול דהח' הוא ח' בגדים
של כהן גדול, והי' מרמוז על יום
הכפורים שהוא י' בתשרי שבו
נכנס כהן גדול לפני ולפנים.
ולפי דבריו משמע דלא רק
שמרמוז כאן הכתוב לכהן גדול
אלא על כהן גדול בכניסתו
לקודש הקדשים. ולפי דבריו
קצת קשה למה לא אמרו כאן
דיהא נחשב העוסק בתורה לכהן
גדול כשהוא לפני ולפנים. ועוד
קשה דאם איירי בכניסתו לפני
ולפנים איך נרמוז כאן ח' בגדים,
הרי בכניסתו לקודש הקדשים
נכנס כהן גדול רק בבגדי לבן
שהם רק ארבעה בגדים ולא ח'
כדמרמוז כאן בחי בהם. ולכך
צריך לומר דבאמת אין כוונת
הכתוב לרמוז שהעוסק בתורה
נחשב ככהן גדול כשהוא לפני
ולפנים, אלא רק לרמוז על כהן
גדול בסתם, ולכך נרמוזו כאן
שני דברים שהיה ככהן גדול
ועל אף שאינם יחד, דכוונת

הכתוב רק לרמוז דנחשב ככהן גדול, ולא איירי בזמן מסויים דווקא. ונראה עוד לבאר ביאור אחר היכן נרמז כאן כהן גדול, וזהו מדכתיב האדם, דמשמע האדם החשוב ביותר בה"א הידיעה שהוא הכהן גדול, שהוא האדם החשוב מכולם, דממילא בהאדם גם מרומז כל אשר בשם אדם יכונה ואפי' עכו"ם, ומצד שני מרומז כאן הכהן גדול שהוא ה'אדם.

ק"ט. בגמ' אמר מר כל מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה אדרבא מדנשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח מדאיתני וכו' לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח אדרבא מדלא נישנית בסיני לבני נח נאמרה ולא לישראל. צריך ביאור דבתחילה הקשו בגמ' דאם נשנית בסיני המשמעות הוא שרק לישראל נאמרה, ולכך היה צריך לתרץ מדאיתני עונש גבי עבודה זרה משמע דשניהם חייבים, מ"מ משמע דמה שנשנית טעם הוא

לומר דרק לישראל נאמרה, ורק בלא נישנית איסור הוא לכולם, ולכך כדי להתירה לבני נח בעינן לישני בסיני, ואילו בהמשך הגמ' הקשו גבי לא נשנית בסיני איפכא, דשם הקשו דמדלא נישנית המשמעות הוא שרק לבני נח נאמרה ולא לישראל, משמע דאם אינה נישנית אין במשמע איסור לכולם אלא רק לבני נח, וממילא א"כ קשה דאיך היה להקב"ה לעביד אם רוצה לחייב את כולם אם לא הלימוד של עונש בעבודה זרה, לישני בסיני או לא לישני. וצריך לומר דבאמת אי לאו הלימוד מעונש גבי עבודה זרה לבני נח היו חכמים מסתפקים בזה האיך יש לעביד כדי לחייב את כולם, ורק אחר הלימוד מעבודה זרה ניחא דבנישנית בסיני באמת איכא חיוב לכולם, ובלא נישנית יהא החיוב רק לישראל, וזהו משום דהיות ומצינו לימוד לחייב בני נח כששוב נאמרה בסיני, משמע דבלא זה לא יתחייבו עוד בני נח בכך, דממילא מה

שלא נשנה בסיני ודאי מעתה רק ישראל חייבים בה, ולכך איכא מצוות דנישנו בסיני לחייב גם הבני נח.

דף נט ע"ב

קב. בגמ' איבעית אימא מילה מעיקרא לאברהם הוא דקא מזהר ליה רחמנא ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריך לדרתם אתה וזרעך אין איניש אחרינא לא אלא מעתה בני ישמעאל לחייבו כי ביצחק יקרא לך זרע. היינו דאם זרעו של אברהם כן נתחייבו במילה למה בני ישמעאל שהם מזרעו אינם חייבים בכך, ותירצו בגמ' דזרעך אין הכוונה לישמעאל דהרי הכתוב אומר כי ביצחק יקרא לך זרע, דבהכרח מילה שנתחייב בה הוא וזרעו ביצחק איירי דדנקרא זרעו, אבל ישמעאל לא נקרא זרעו. אבל באמת קשה דהרי אברהם כן מל את ישמעאל, משמע דכן מזרעו הוא ולכך מל אותו, וממילא אם דווקא ביצחק דנקרא זרעו איירי למה מל אברהם את

ישמעאל, אלא ודאי דלגבי מילה כן נחשב ישמעאל מזרעו של אברהם וממילא הדרא קושיא לדוכתא למה לא לחייבו בני ישמעאל. ואולי יש לומר דבתחילה הבין אברהם דזרעך אחרך היינו ישמעאל דהרי יצחק לא היה קיים עדיין, וודאי אז לא היה אפשר לומר כי ביצחק יקרא לך זרע קודם שנולד, ולכך מל אותו אברהם דחשב דהוא זרעו שנצטוו עליו, אבל למעשה אחר שנולד יצחק ואמר הקב"ה כי ביצחק יקרא לך זרע נתברר למפרע דביצחק נצטוו ולא גבי ישמעאל. ודייקא נמי דכתיב וזרעך אחרך, דמשמע זרעך שנולדו אחרך דהיינו אחר שעשה אברהם עצמו מילה, וזהו יצחק שנולד אחר שמל אברהם, אבל ישמעאל שנולד קודם אינו זרעך אחרך. אבל עדיין קשה דהרי מצינו שמל אברהם גם את כל ילידי ביתו ולא רק את ישמעאל, והם ודאי אינם בכלל זרעך ולמה היה מל אותם כלל, הרי אתה וזרעך אין איניש אחרינא לא. ואולי יש לומר

דכיון דאברהם היה מגיירם ממילא נעשה להם דין ישראל וזכרעך ייחשבו, וכפי הדין בכל גר שנתגייר דדינו כישראל לגבי מילה ושאר מצוות. ואולי זהו דאומרים על הגר דשם אביו אברהם, למימר דגם הגר נחשב כזרעו של אברהם.

דף ס ע"א

קבא. בגמ' ת"ר אחד השומע ואחד שומע מפני שומע חייב לקרוע והעדים אין חייבין לקרוע שכבר קרעו בשעה ששמעו וכי קרעו בשעה ששמעו מאי הוי הא קא שמעי השתא לא ס"ד דכתיב ויהי בשמוע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו המלך חזקיהו קרע והם לא קרעו. היינו דשם מצינו דאותם העדים שאמרו מה ששמעו לא קרעו שוב בגדיהם, אלא רק המלך חזקיהו קרע והם לא קרעו, ודאי זהו משום שכבר שמעו ועל אף ששמעו השתא אין חייבים שוב בקריעה. אבל קשה דמה ראייה איכא משם כלל, אולי שם דווקא

אין צריכים שוב לקרוע משום דבאו הנה בבגדיהם הקרועים כבר, וכדכתיב שם ויבא אליקים בן חלקיהו וכו' אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו לו דברי רבשקה, והיות ועדיין בבגדים קרועים הם הולכים לכך לא נתחייבו שוב בקריעה, דבגדיהם קרועים ועומדים, אבל בסתם עדים ששמעו שוב השתא מה שאמרו בפיהם אולי כן יהיו חייבים לקרוע שוב, וצ"ע.

דף סא ע"א

קכב. בגמ' מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא ולריש לקיש מי בעי קרא עד כאן לא קא שרי ריש לקיש אלא בהמה אבל גברא בר קטלא הוא מידי דהוה אמשתחוה להר דהר מותר ועובדה בסייף. היינו דראיה איכא לומר דלריש לקיש רק הבהמה מותרת בהנאה ומשא"כ גברא בר קטלא הוא, דכך מצינו גם גבי הר מדכתיב אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגויים אשר

אתם יורשים אותם את אלהיהם על ההרים, דדייקו דאת אלהיהם על ההרים אבל לא ההרים אלהיהם, דאותם אין צורך לאבד ואינם נאסרות בנאה. אבל באמת קשה דאדרבא מפסוק זה עצמו יש ללמוד איפכא, דאת הבהמה יש לאסור ולא להתיר בהנאה, דדווקא על ההרים דייקו שם דאין צורך לאבד, אבל סתם אלהיהם שנמצאים על ההרים ואת המקומות אשר עבדו שם הגויים כן יש לאבד, וממילא דווקא הר שהוא דבר גדול לעצמו אמרו דאינו נאסר, אבל בהמה דומיא דשאר אלהיהם למה לא יהא חיוב לאבד, וממילא איזה ראייה איכא לומר כאן דלריש לקיש הבהמה הוא דמותרת בהנאה ומשא"כ הגברא בר קטלא הוא, וצ"ע.

דף סא ע"ב

קבג. בגמ' איתמר העובד עבודת כוכבים מאהבה ומיראה אביי אמר חייב רבא אמר פטור אביי אמר חייב דהא פלחה וראבא אמר פטור אי קבליה

עליה באלוה אין אי לא לא. היינו דלרבא באופן שעשה כן רק מחמת יראה או אהבת אדם ולא חשבה בליבו לאלוה אין זה עבודת כוכבים ולכך פטור. אבל קשה דאיך ידעו בית דין אם מאהבה ויראה עשה כן או שחשבה בליבו לאלוה, הרי זה דבר המסור ללבב, ומניין לבית דין שהגיעו עליהם עדים על שעבד זה עבודת כוכבים לידע מה בליבו, וכי לרבא בשום אופן לא נוכל לחייב העובד עבודת כוכבים מיתה, דהרי תמיד יוכל לטעון דעשה כן מחמת אהבה או יראה מאדם. ואולי לרבא יש לעדים בהתראם לומר לו להדיא דאי מתכוין לאלוה ניהא נהרג, ואירי כשאמר לאותם עדים שמתכוין לכך בכל לבבו, דממילא רק בכהאי גוונא יהא נהרג לרבא העובד כוכבים.

דף סב ע"א

קבר. בגמ' חילוק מלאכות דעבודת כוכבים נמי תיפוק ליה מאחת מהנה וכו' אחת שהיא הנה זרון עבודת כוכבים ושגגת עבודות

הנה שהיא אחת שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות. היינו דגם אם תאמר דלר' יוסי למידים דהשתחויה ללאו יצאת ולכך רצית לומר דלר' יוסי אין לך לימוד לחלק דכל עבודות חייב על כל אחת ואחת, על זה יקשה דלמה לא נאמר דגם עבודות כוכבים חילוק מלאכות נלמד מאחת מהנה, ולכך למד ר' יוסי השתחויה ללאו, וכמו גבי שבת דהטעם דלמד ר' יוסי הבערה ללאו יצאת משום דמאחת מהנה כבר למד חילוק מלאכות. אבל קשה דא"כ מה תירצת על הקושיא שהקשו על הא דתני ר' זכאי, דהרי אם לעיל רצינו לומר דלר' יוסי השתחויה ללאו יצאת ובכך יהא ניהא דהא דר' זכאי מחלוקת תנאים הוא, ולר' יוסי אין מחלקים חיוב לכל אחת ואחת, ולכך אמר דחייב על כולם בהעלם אחד רק אחת, הרי עכשיו שהקשו דלר' יוסי חילוק מלאכות נלמד מאחת מהנה הדרא קושיא לדוכתא דעכשיו עולה דהר' יוסי גם יש לימוד לחלק עבודות דעבודת כוכבים

לחייב על כל אחת ואחת, וכו"ע דלא כר' זכאי. ואולי יש לומר כפי שמבארים בגמ' לקמן דאם נלמד לר' יוסי חילוק עבודות מאחת מהנה יהא עולה דפעמים שחייב על כולם רק אחת, והיא בשגגת עבודת כוכבים, וכגון דבאומר מותר, דממילא לפי זה נאמר דהויא שיטתו ממש כר' זכאי דבהעלם אחד דהיינו באומר מותר חייב על כולם רק אחת, וזהו דאמרו לקמן בגמ' הא לא קשיא ותפשוט, דבאמת בזה ניהא גם שיטת ר' זכאי, ומה דאמרו לחלק חיוב לכל אחת ואחת זהו רק בזדון עבודת כוכבים ושגגת עבודות, דבאמת השגגה הוא בכל עבודה ועבודה ולכך חייב על כל אחת ואחת, ואפשר דבזה לא מיירי ר' זכאי, וצריך עיון בדברי הגמ' אי איכא לבאר כן ולתרץ בזה שיטת ר' זכאי. אבל גם אם נכון ביאור זה בגמ' לתרץ ר' זכאי, מ"מ למעשה הוא נדחה בגמ' דהרי אח"כ אמרו דאי אפשר לאוקים אחת מהנה בעבודת כוכבים, דשם נתחלק הדין בין משיח

לנשיא וליחיד, דמשיח בפר
נשיא בשעיר ויחיד בכשבה
ושעירה, ואילו גבי עבודת
כוכבים אמרו במשנה דשוין רבי
וחכמים דכולם דינם בשעירה,
דממילא נדחו דברי ר' זכאי
ולכך כי אתא רב שמואל בר
יהודה אוקים דינו דר' זכאי בדין
אחר.

דף סב ע"ב

קכה. בגמ' כי אתא רב שמואל בר
יהודה אמר הכי תנא קמיה
הומר בשבת משאר מצות וכו'
מאי קושיא דילמא לעולם אימא
לך דעבד קצירה וטחינה
משא"כ בשאר מצות אתאן
לעבודת כוכבים כדר' אמי
דאמר ר' אמי זיבה וקיטר
וניסך בהעלם אחד אינו חייב
אלא אחת. היינו דמה שאמר ר'
זכאי לפי רב שמואל בר יהודה
משא"כ בשאר מצות איירי
בעבודת כוכבים שנשתנה דינו
משבת, דבשבת חייב על כל
אחת ואחת, ואילו גבי עבודת
כוכבים עשה כמה עבודות
בהעלם אחד אינו חייב אלא

אחת, וממילא מה היה קושייתו
של ר' יוחנן דאמר ליה פוק תנא
לברא. אבל קשה דהרי אמרינן
דמשא"כ בשאר מצות היינו
עבודת כוכבים, ודבא ר' זכאי
לומר דבעבודת כוכבים אינו
חייב אלא אחת, וא"כ הרי
אוקימתא זו של רב שמואל בר
יהודה הוה ממש כאוקימתא
הראשונה, דגם שם דינו של ר'
זכאי איירי בעבודת כוכבים
לומר דעל כמה עבודות חייב רק
אחת, ושם הרי נדחו דבריו,
דמה שתירץ ר' אבא שיטתו
דחו בגמ' דבריו, ואם אמר
שמואל בר יהודה מימרא
אחרת בשמו, ולאותו דין נתכוין
בדבריו מה הואיל בגירסתו
יותר, הרי גם כאן ידחו דברי ר'
זכאי כמו קודם דשיטתו דלא
ככו"ע, וממילא גם מה שהקשו
עכשיו בגמ' על ר' יוחנן ומאי
קושיא מה רצו לומר בזה כלל,
הרי כבר לעיל אמרנו על
האוקימתא הראשונה במימרא
של ר' זכאי מה דקשה על
שיטתו, ולמה עכשיו לא הבינו
בגמ' קושיית ר' יוחנן מה דאמר

לו פוק תני לברא. ודוחק לומר דמשום דכאן איירי בלא השתחוויה ולכך יהא ניהא דברי ר' זכאי, ודווקא שם דגם השתחוויה עבד והשתחוויה לחלק יצאת, לכך יהא חייב על כל אחת ואחת. דהרי סוף סוף אם השתחוויה לחלק יצאת גם בלא עבד השתחוויה כבר למדנו חילוק עבודות לכל עבודות של עבודת כוכבים, ואין חילוק אם בעבד השתחוויה איירי או לא, וצ"ע.

דף סג ע"א

קבו. בגמ' לר' עקיבא פשיטא היינו מגדף מהו דתימא עד כאן לא מחייב ר' עקיבא קרבן אלא במגדף דכתיב ביה כרת אבל הכא דלא כתיב ביה כרת אימא לא קמ"ל דאתקושי אתקוש. היינו דהקשו מה החידוש שבא רב לומר דחייב באומר אלי אתה, הרי אם בשיטת ר' עקיבא אמר למילתיה, דהרי לשיטת רבנן אינו חייב כלל, א"כ מה חידש כאן רב כלל, הרי לר'

עקיבא פשיטא דחייב וכפי שהייב במגדף על אף שאין בו מעשה, ומאי שנא האומר אלי אתה. ותירצו בגמ' דהו"א דרק מגדף דכתיב ביה כרת חייב וזה קמ"ל דגם האומר אלי אתה חייב כיון דאיתקוש לזביחה. אבל באמת קשה היכן מצינו כלל דלר' עקיבא חייב במגדף דלכך הקשו פשיטא גבי האומר אלי אתה, הרי הכרייתא שהביאו כאן על שיטת ר' עקיבא איירי בהתשחואה שאינו מעשה ממש, אבל קצת מעשה יש בו, ומשא"כ מגדף שאין בו מעשה כלל אם לא שנאמר דעקימת פיו הויא מעשה, וממילא אם איכא לימוד של ר' עקיבא על מגדף למה לא הביאוהו כאן, ואם אין לו לימוד על מגדף מניין לו כלל ללמוד כן, וממילא מה הקשו ממגדף על האומר אלי אתה דפשיטא הוא, אם עליו עצמו לא מצינו לימוד לר' עקיבא. ובאמת מחלוקת היא דר' עקיבא וחכמים בכריתות גבי מגדף עצמו אי חייב או לא, ולר' עקיבא חייב

במגדף משום דעקימת שפתיו
 הויא מעשה, וממנו הוא דלמד
 ר' עקיבא גם להשתחואה שהייב
 בה משום דכפיפת קומה הויא
 מעשה, וממילא לכך הקשו
 ממגדף על האומר אלי אתה, רק
 דצריך ביאור למה כאן הביאו
 מחלוקת ר' עקיבא ורבנן גבי
 השתחואה ולא גבי מגדף דכך
 יהא ברור יותר לגבי הנידון
 כאן, דהרי מגדף והאומר אלי
 אתה שוין שבשניהם איירי
 במעשה דעקימת שפתיו, ולמה
 העדיפו להביא כאן מחלוקתם
 גבי השתחואה דלא איירי שם
 בעקימת שפתיו אלא בכפיפת
 קומתו, וצ"ע.

קכו. בגמ' אמר לו ר' שמעון בר
 יוחאי והלא כל המשתף שם
 שמים ודבר אחר נעקר מן
 העולם שנאמר בלתי לה' לבדו
 אלא מה תלמוד לומר אשר
 העלוך שאיוו אלהות הרבה.
 היינו דחולק רשב"י על אחרים
 דוא"ו דהעלוך הצילם מכליה
 ומשום דשיתפו שם שמים ולא
 עבדו עבודה זרה גמורה,
 דבאמת אין נפק"מ בזה,

ולרשב"י גם המשתף שם שמים
 ודבר אחר דינו כליה, ומה
 דנקטו שם בלון העלוך בוא"ו
 זהו משום דשיתפו כמה אלהות
 יחד דכולם עבודה זרה נינהו.
 אבל באמת קשה דא"כ איך
 לרשב"י ניצלו באמת ישראל
 מכליה, הרי לדעתו חלילה עבדו
 עבודה זרה גמורה, ולא רק
 באלהות אחד אלא בהרבה.
 ועיין במהרש"א שביאר דבאמת
 לא היה שם עבודה זרה גמורה
 גם לרשב"י, רק מטעם אחר נקט
 במילתיה, דמה שאמר שאיוו
 אלהות הרבה היינו שהאמינו
 שהקב"ה הוא בעל הכוחות כולם
 וברא העולם, רק שחטאו במה
 שהאמינו גם שנותן הקב"ה
 היות וכוח לאלהות הרבה
 מכוחו, וזהו שאמרו אשר העלוך
 דהיינו הרבה אלהות מכחו של
 הקב"ה, ונהי דודאי איכא איסור
 וחטא במה שאמרו דגם לאלהות
 איכא כוח וממשלה, אבל מ"מ
 כליה לא נתחייבו דלא היה
 חטאם לומר שהוא אלהותם ואין
 בלתו או לשתפם עם הקב"ה,
 אלא רק שקיבלו כוח מאת

הקב"ה, ועל זה אינם חייבים כליה. ולפי זה נראה לתרץ מה שהביא לקמן תוס' (סג: בד"ה אסור) מר"ת מה שבזמן הזה מותר לקבל שבועה מן הנכרי ועל אף שמשתפין שם שמים ודבר אחר, ומשום דלהם לא נאסר שיתוף דממילא גם לפני עור אין כאן במכשיל את הנכרי, דלפי המהרש"א כאן אפשר לומר דהעכו"ם בזמן הזה אין אפי' משתפין שם שמים ודבר אחר, אלא גם הם מאמינים בכוח הקב"ה רק שהוא נתן כוח לאלהותם, ולפי המהרש"א כאן אין זה עבודה זרה ממש, דממילא אין בכך שבועה לעבודה זרה, וצ"ע בזה.

דף פד ע"א

קבת. בגמ' יצא כגוריא דנורא מבית קדשי הקדשים וכו' בהדי דקתפסי ליה אישתמויט ביניתא מיניה ואזל קליה בארבע מאה פרסי אמרו חיכי נעביד דילמא משמיא מרחמי עליה אמר להו נביא שדיוהו בדודא דאברא

וכפיוה באברא דשייף קליה. היינו דהיו חוששים חכמים שאם ימשיך זה בצעקותיו אולי ירחמו עליו מן השמים, ולכך אמר להו נביא שישימו אותו בעופרת מכל צדדיו ובכך ישאב קולו אל העופרת ולא ישמע קולו בחוץ. אבל באמת תימה הוא, דהרי אם החשש היה רק משום צעקותיו שזה יגרום שירחמו עליו מן השמים, מה יועיל העופרת כלל, וכי משום שלא ישמעו צעקותיו בעולם כברלא ירחמו עליו מן השמים, וכי רק בשביל קולו שישמע בחוץ הוא דמרמים בשמים, הרי הקב"ה שומע צעקותיו גם בלא קול כלל, ומה עניין קולו שישמע בחוץ לרחמים שירחמו עליו מן השמים כלל. ואולי יש לומר דזה ברור שהקב"ה לא היה מרחם עליו להצילו מידם בשביל צעקותיו עצמם, דהרי הקב"ה מסרו בידם לעשות בהם כטוב בעיניהם, ובלבד שלא יהא מחטיא את ישראל, רק דהיה חשש שהיות ויצעק כ"כ בעולם יגרום הדבר לזילא כלפי הקב"ה,

ששליחו היצר הרע צועק ואין הקב"ה שם אל לב, ולכך היה חשש שבשביל כך ירחם עליו הקב"ה משום זילות זו, ולכך היה די ששימו אנתו בעופרת ולא ישמע קולו בחוץ, ובכך לא יהא זילות כלפי הקב"ה וממילא לא ירחם עליו.

קכט. בגמ' הפוער עצמו לבעל פעור הרי זה עבודתו אע"ג דמיכוין לביזוי הזורק אבן למרקולים זו היא עבודתו אע"ג דמיכוין למירגמיה. היינו דלא רק אם לא היה כוונתו לעבוד העבודה זרה שחייב בכך, אלא גם אם היתה כוונתו לבזותה או לפגוע בה בזריקת אבנים לשוכרה, מ"מ כיון שזהו עבודתה חטא הוא לו הגם דבשוגג עשה כן, וכן אותו עגלון שעשה צרכיו על פעור עבד בה בשוגג. אבל קשה דלעיל (סב.) אמרו בגמ' גבי היכי דמי שגגת עבודה זרה, דאם קסבר דבית הכנסת הוא והשתחוה לא עבר בה, משום דלבו לשמים, וכן באם ראה אנדרטא של המלך ולא ידע שהוא עשה עצמו אלוה

והשתחוה לו דרך כבוד, דאיזוה שגגת עבודה זרה ולא כלום הוא, משום דלא קיבליה עליה, וא"כ מאי שנא כאן גבי פעור ומרקולים דודאי לא קיבליה עליה ואדרבא לבזותו ולמירגמיה בא, למה יהא זה מכלל שגגת עבודה זרה. ואין לומר דכאן שאני משום דעבודתה בכך, דהרי גם שם לכאורה עבודתה בכך להשתחוות למלך שעשה עצמו אלוה, ומאי שנא, וצ"ע.

דף סד ע"ב

קל. בגמ' אמר רב יהודה אינו חייב עד שיעבירונו דרך העברה היכי דמי אמר אביי שרגא דליבני במיצעי נורא מהאי גיסא ונורא מהאי גיסא. היינו דהאש יוצא משני צידי הלכנים והבן עובר על גבי הלכנים, כך שהוא אינו נשרף על ידיהם. ועיין ברש"י שכבר הקשה מהא דחזקיה לעיל שאמרו בגמ' שהעבירו אביו אחו באש למולך, ורק מכך ששסכתו אמו בדם סלמנדרא לא נאחו בו האש וניצל מכך,

דמשמע דכן היו מעבירים באש עצמו לשורפם. ותירץ דשם לא איירי במולך כמו כאן אלא בעבודה זרה אחרת של אלהי ספרוים שהם כן היו מוליכים על גבי האש עצמו ושורפים בניהם. ולפי זה צריך ביאור מה יהא דינו של אחז באופ זה שלא נשרף בנו ומשום דם הסלמנדרא שסכתו אמו, דלכאורה הרי הרי הוא כן העבירו באש ועשה כל הנ"ל ליתנו ביד הכמרים והעבירו באש רק דלמעשה לא נשרף בנו, דאם בכך יהא נחשב כמעביר בנו באש או שהיות ולא נתקיימה מחשבתו יהא פטור. ובפרט יקשה מכך דכאן משמע דסתם מולך אין צריך שישרף בנו באש אלא רק להעבירו על גבי האש, דממילא אולי גם שם הגם שהעבודה זרה היתה כן לשרוף ממש, מ"מ יהא חייב דלא גרע מהא דמולך דחייב בה הגם שאין שורף בנו ממש. ולפי ר' אלעזר בר' שמעון דרק במולך חייב ובשאר עבודה זרה פטור, פשוט דבהא דאחז אינו חייב דהרי בשאר עבודה

זרה איירי, אבל לת"ק דחייב גם בשאר עבודה זרה קשה, וצ"ע.

דף פה ע"א

קלא. בגמ' מאי שנא הכא דקתני בעל אוב וידעוני ומאי שנא גבי כריתות דקתני בעל אוב ושייריה לידעוני. עיין ברש"י דביאר דבכריתות ק אחשיב כל כריתות שבתורה שחייבין על שגגתן חטאת. אבל צריך ביאור דא"כ למה קא חשיב שם בעל אוב, הרי כשהוא מזיד חייב עליו סקילה וכדאמרו במשנה, ואילו בשוגג חייב עליו חטאת, וא"כ באיזה אופן יהא חייב בו כרת שלכך הוא נמנה בין הכריתות. ודוחק לומר דבשוגג חוץ מחטאת יש לו גם כרת, ובפרט דסתם כרת לא איירי בשוגג אל העובר איסור במזיד. ואולי יש לומר דהכרת בא כשעשה במזיד ואין עדים והתראה דממילא אין בית דין יכולים להורגו בסקילה, דבכהאי גוונא חייב כרת בידי שמים, וכך מצינו לעיל בגמ' (ס:) סלקא דעתך אמינא כי אתרו

ביה קטלא כי לא אתרו ביה
 כרת, דממילא כאן אפשר דבכך
 איירי.

דף סה ע"ב

קלב. בגמ' אלא אמר רבא שאני
 עדים זוממים הואיל וישנן
 בראייה. היינו דעיקר חיובם הוא
 על עדותם שמעידים מה שראו,
 וראייה זו שעליה מעידים שהיא
 עיקר ובסיס לכל העדות דבר
 שאין בו מעש הוא, ולכך בשוגג
 פטורים ממלקות, וכפי שאמרנו
 לעיל גבי מגדף דהואיל ועיקר
 תלוי בלב והיות ואין בו מעשה
 לכך פטור בו. אבל קשה דהרי
 כאן גבי עדים זוממים לא היה
 ראייה כלל ורק עדות שמעידים
 בבית דין היה, ואדרבא זהו
 הטעם שהם זוממים שמעידים
 בלא ראייה כלל, ומליבם בדי
 הדבר, וממילא איך שייך לומר
 דחיובם על מה שזממו יהא תלוי
 בראייה שאין בו מעשה ולכך
 יהיו פטורים, הרי לא היה כאן
 ראייה כלל. ואולי יש לומר דעל
 אף שלעשה לא היה כאן ראייה
 ולכך זוממין נינהו, מ"מ את זה

זממו לעשות שיהיו מעידים
 ויחשבו שהיה כאן ראייה לחייב
 את מי שהעידו עליו, והיות
 והעונש של עדים זוממים הוא
 על מה שזממו לעשות ולא על
 מה שעשו, דכאשר זמם לעשות
 לאחיו כן ייעשה לו כציב, לכך
 אינם חייבים בשוגג מלקות,
 דראייה שזממו עליו אין בו
 מעשה.

קלג. בגמ' תנו רבנן מעונן וכו' ר'
 עקיבא אומר זה המחשב עתים
 ושעות ואומר היום יפה לצאת
 למחר יפה ליקח לימודי ערבי
 שביעיות חיטין יפות עיקורי
 קטניות מהיות רעות. היינו
 דיודע לחשב הזמנים מתי יהא
 כך ומתי יהא כך, וכדביאר
 במאירי דמחשב כן על פי
 משפט הכוכב. אבל צריך ביאור
 מה האיסור בזה, וגם לא מצינו
 למעשה איסור של הישוב דברים
 על פי הכוכבים. ואולי יש לומר
 דאיירי שהוא מחשב על פי
 משפט הכוכבים רק דאינו מגלה
 סודו לאחרים על פי מה הוא
 מחשב כן, והיינו שמאחו העינים
 וכחכמים, רק דלר' עקיבא לא

ביאורים

מסכת סנהדרין

והערות

יט

איירי שעושה דבר פלא וכדומה,
אלא שמאחזם במה שיהיו
חושבים שיודע מעצמו העתידות
לבוא, וצ"ע בזה.